

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ชุมชนไม้เรียง : ชุมชนเล็กที่มีผู้นำระดับแมกไซไซ

พศ. จันทรา มาศสุพงศ์

นายประยศ รมรงค์

UN ความต่อไปนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยโดย พศ. จันทรา มาศสุพงศ์ ที่ได้นำเสนอในสารานุกรมศรีธรรมราช คอลัมน์ “เขาสุณย์ : เรื่องเล่าที่ยังไม่จบ” และได้จบตอนไปแล้วนั้น กองบรรณาธิการสารานุกรมศรีธรรมราชเห็นว่า เป็นบทความที่ดีและควรเผยแพร่ พร้อมทั้งเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่น่าสนใจ จึงขอนำเสนอบทความส่วนที่ยังเหลือนี้ใน คอลัมน์ “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” ขอเชิญอ่านได้เลยครับ

กองบรรณาธิการสารานุกรมศรีธรรมราช

ชุมชนไม้เรียง ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบเชิงเขาสุณย์ ระหว่างแม่น้ำตาปีและภูเขาสุณย์ ตัวน มีสาย ผู้อาวุโสในชุมชนกล่าวว่า ตำบลไม้เรียงมีอายุมากกว่าร้อยปีมาแล้ว บรรพบุรุษที่เริ่มเข้ามาตั้งหลักฐานบ้านเรือน รุ่งบุกเบิก คือ กลุ่มคนที่ยอพยพมาจากจังหวัดพัทลุง เป็นส่วนใหญ่ต่อมาเกิดการชักชวนเครือญาติให้เข้ามาจับจองที่ดินทำกินในบริเวณใกล้เคียงกัน ประยงค์ รมรงค์ กล่าวว่า มีกลุ่มคนใน ๔ ตระกูลหลักเป็นตระกูล รุ่งบุกเบิกชุมชน ได้แก่ ตระกูลธรรฤทธิ์ ตระกูลไม้เรียง ตระกูลอุบล และตระกูลโนวัตรณ์ ผลจากปฏิบัติการภาคสนามผู้วิจัยได้หลักฐานสนับสนุนข้อความดังกล่าว

อีกว่า ตระกูลธรรฤทธิ์ เป็นตระกูลใหญ่ที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดมากกว่าตระกูลอื่นโดยเฉพาะคนในหมู่ที่ ๑ มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกันเกือบทั้งหมู่บ้าน ทั้งยังมีสายสัมพันธ์โดยวิธีการขยายครอบครัวครอบคลุมถึงหมู่ที่ ๒ และหมู่ที่ ๙ อีกจำนวนมาก นอกจากนี้ตระกูลธรรฤทธิ์ ยังมีกระจุกกระจายอยู่ทุกหมู่บ้าน (จุฬา ธรรฤทธิ์, สุรพล ธรรฤทธิ์, สมพร ศาบุพงศ์ และผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใหญ่บ้าน ๑๐ หมู่บ้าน) และจากการได้ศึกษาประวัติผู้บริหารชุมชนไม้เรียงมีข้อสังเกตได้ว่า ตระกูลไม้เรียง ตระกูลอุบล และตระกูลโนวัตรณ์ ล้วนมีบทบาทในฐานะเป็นผู้บริหารชุมชนที่มีการสืบทอดทายาททางการเมืองท้องถิ่น โดยมีบทบาทเป็นผู้บริหารชุมชนที่สร้างสรรค์ความเจริญและพัฒนาชุมชนไม้เรียงมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

การตั้งบ้านเรือนของชุมชนรุ่งบุกเบิกเริ่มต้นที่บริเวณ “บ้านทุ่งใหม่” หมู่ที่ ๑ ในปัจจุบัน ซึ่งเดิมชาวบ้านเรียกชื่อว่า “ทุ่งดอกไม้” ตามสภาพพื้นที่ซึ่งเป็นป่าละเมาะ มีดอกไม้นานาชนิดขึ้นเองตามธรรมชาติเต็มทุ่ง แต่เมื่อถึงฤดูแล้งจะเกิดไฟไหม้ทุ่งดอกไม้ทุกปี แต่ต้นไม้จะเจริญงอกงามขึ้นมาใหม่ในช่วงฤดูฝน เหตุที่เกิดไฟลามทุ่งทุกปีนี้เอง ชุมชนจึงเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “ทุ่งใหม่” อันเป็นที่มาของชื่อ “บ้านทุ่งใหม่” หมู่ที่ ๑ ตำบลไม้เรียง

เวลาผ่านไป หมู่บ้านเล็ก ๆ ก็ขยายตัวเมื่อมีผู้คนอพยพเข้ามาตั้งรกรากในพื้นที่มากขึ้น ขณะเดียวกันก็มีการขยายครอบครัวของชุมชนเองจนพื้นที่ทำมาหากินไม่เพียงพอ จึงมีการถางป่าละเมาะที่เคยมีดอกไม้บานเต็มทุ่งเปลี่ยนเป็นทุ่งนา ชุมชนจึงขยายพื้นที่และ

ประชากร ซึ่งสามารถแยกออกเป็นหมู่บ้านได้ถึง ๔-๕ หมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น ร.ศ. ๑๑๖ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งสารูป ฤทธิสุข (๒๕๒๖) บันทึกไว้ว่า

“...พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น ร.ศ. ๑๑๖ (พ.ศ. ๒๔๔๑) เพื่อเปิดโอกาสให้ราษฎรซึ่งเป็นชาวไพร่ ได้มีส่วนร่วมในการปกครองโดยเลือกกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เป็นหัวหน้าเอง ทั้งกำหนดให้ราษฎร ๑๐ หมู่บ้านหรือ ๔๕-๑๐๐ คน เลือกผู้ใหญ่บ้าน ๑ คน ผู้ใหญ่บ้าน ๑๐ คน เลือกกำนันได้ ๑ คน...”

ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนไม้เรียง

หลังจากชุมชนได้ถูกระบุเป็นตำบลก็เกิดปัญหาตามมาคือ ยังไม่มีการตั้งชื่อตำบลจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของอำเภอฉวาง เดินทางมาสำรวจพื้นที่บริเวณ หุ่นบ้านเกาะเหวียงเมื่อยื่นหน้าไปทางเขาสูงนัย มองเห็นทุ่งนาสลับกับสวนผลไม้และป่าไม้ที่ขึ้นเป็นแถวเรียงรายเป็นระเบียบตามธรรมชาติยาวเหยียดไปถึงยอดเขาสูงนัย จึงตั้งชื่อว่า “ไม้เรียง” โดยนำเสนอในที่ประชุมอำเภอ ที่ประชุมเห็นชอบให้ใช้ชื่อตำบลว่า “ไม้เรียง” มาตั้งแต่บัดนั้น แต่ต้นไม้ที่เคยเห็นเป็นระเบียบเรียงรายในอดีต ชาวบ้านได้แผ้วถางทางเพื่อใช้ประโยชน์ในการทำไร่ ทำสวนอย่างพาราอย่างเห็นในปัจจุบัน (ตัวน มีสาย ให้สัมภาษณ์)

การที่ชุมชนขยายตัวเติบโตขึ้น นอกจากเกิดจากการแยกครอบครัวของลูกหลานคนไม้เรียงแล้ว

ป้ายบอกทางขึ้นเขาสูงนัย

ประยงค์ รณรงค์ (๒๕๔๗) ได้กล่าวไว้ว่ายังมีปัจจัยภายนอกคือ การเคลื่อนย้ายเข้ามาของคนในชุมชนใกล้เคียงและอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากคนธรรมดา และการพัฒนาประกอบด้วย

ประการแรก การสัมปทานตัดไม้ในพื้นที่ตำบลไม้เรียง คนไม้เรียงและคนจากชุมชนใกล้เคียงรับจ้างบริษัทสัมปทานตัดไม้ เผ่าช้าง ล่องแพพุงนำไปส่งโรงเลื่อยที่บ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลพวงที่ได้รับตามมาคือได้ขยายที่ดินทำมาหากินเพิ่มขึ้นเมื่อป่าธรรมชาติถูกทำลายด้วยการตัดไม้และเสื่อมโทรมลง

ประการที่สอง การตัดทางรถไฟสายใต้ เปิดชุมชนออกไปสู่โลกกว้างและการติดต่อสัมพันธ์กับผู้คนจากหลายท้องถิ่นที่ผ่านเข้ามาสัมผัสกับชุมชนไม้เรียง บางกลุ่มเข้ามาเพื่อหาที่ทำกินหรือค้าขายในชุมชนไม้เรียง

สุพรรณิ ไกรนรา (๒๕๔๖) กล่าวว่า การสร้างทางรถไฟสายใต้ตัดผ่านตำบลไม้เรียงที่ “บ้านทานพอ” มีส่วนกระตุ้นให้การค้าบริเวณนี้ขยายตัวขึ้นทั้งการจ้างแรงงานชาวบ้านเพื่อทำไม้หมอนรถไฟหรือการทุนทางรถไฟ แต่ขณะนั้นชาวบ้านยังมีจำนวนน้อย ทั้งขาดทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเป็นกรรมกรสร้างทางรถไฟ การสร้างทางรถไฟจึงประสบปัญหาการขาดแคลนกรรมกร รัฐบาลไทยจึงต้องว่าจ้างกรรมกร

จากปร
พงษ์ไพ
ก่อสร้าง
และเป็น
จากที่พร
ได้เดินท
ปลูกยาง
นำไปทด
บริเวณ
พ.ศ. ๒๐
เพื่อขอแ
อังกฤษ
เพื่อทด
ที่อำเภอ
คือ กลุ่ม
เคยอาศัย
อำเภอสร
ยะลา อ
ภ
ชาวจีนแ
ย่างพารา
ทำสวนยา
อำเภอฉว
ไปทั่ว คน
ริมทางรถไฟ

สถานีรถไฟห่านพอปัจจุบัน

และตลาดฉวาง แต่บางส่วนก็ไปทำงานในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ดีบุก

การศึกษาข้อมูลชุมชนจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้อาวุโสและปราชญ์ชุมชนซึ่งกล่าวว่า กลุ่มคนที่ตั้งรกรากที่ไม่เรียงตั้งแต่บรรพบุรุษไม่ได้กล่าวถึงคนต่างถิ่นที่เป็นชาวต่างชาติในชุมชนจึงเป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มคนเชื้อชาติจีนกลุ่มนี้ น่าจะเป็นคนต่างชาติรุ่นแรก ที่เริ่มเข้ามาตั้งรกรากในตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง โดยเริ่มต้นที่ริมทางรถไฟบ้านห่านพอ แล้วย้ายครอบครัวใหญ่ขึ้นตามลำดับ ดังนั้น ที่ตลาดห่านพอและจันดีจึงมีคนเชื้อชาติจีนอยู่มาก โดยลักษณะนิยัคนจีนนอกจากจะเป็นคนขยันแล้ว ยังมีคามเชี่ยวชาญเชิงพาณิชย์ และเป็นที่น่าสังเกตว่าประชาชนแถบตลาดห่านพอล้วนทำธุรกิจการค้าเป็นหลัก จากการสนทนากับประยงค์ รณรงค์ ถึงการนำชายไปขายในอดีตก่อนมีการตั้งกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง ทุกครัวเรือน จะนำชายแผ่นไปขายให้พ่อค้าคนจีนในตลาดห่านพอ แม้แต่ในช่วงที่มีการขูดแรมนเขาศูนย์ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกกลุ่มจะเล่าตรงกันว่า ถ้าไม่ขายแรมนเขาศูนย์ก็นำลงมาขายให้เจ้าแก่งตลาดห่านพอ จึงอาจกล่าวได้ว่า ชาวจีนแคะกลุ่มนี้คือกลุ่มคนที่เป็นต้นแบบในการทำการค้าแก่คนท้องถิ่นดั้งเดิม ทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ของชาวบ้านในการทำสวนยางที่เป็นระบบ ดังที่ สุพรรณิ โกรนรา (๒๕๕๖) กล่าวไว้ว่า

“ในช่วงประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๐ ชาวบ้านตำบลไม้เรียงเริ่มหันมาปลูกยางพาราในช่วงแรก ๆ มีลักษณะเป็นป่าอย่างมากกว่าสวนยาง วิธีการปลูกมีสองแบบ แบบแรกคือ การปลูกแบบดั้งเดิมโดยการเอาเมล็ดพันธ์ยางจากต้นเดิมหรือบริเวณใกล้เคียงมาปลูกในพื้นที่สวนข้างบ้านปะปนกับพืชยืนต้นชนิดอื่น ๆ ตามแต่จะมีที่ว่าง ส่วนแบบที่สอง คือ การปลูกยางพาราเพียงอย่างเดียว โดยจับจองพื้นที่ป่าซึ่งอยู่ห่างจากบ้านหักร้างทางพง จุดปรน และปลูกข้าวไว้ประมาณ ๑-๓ ปี

จากประเทศจีนโดยตรงมาสร้างทางรถไฟ สุวิวงศ์ พงษ์ใหญ่ลย์ (๒๕๕๔) กล่าวว่า คนจีนที่มารับเหมาก่อสร้างทางรถไฟสายใต้-กรุงเทพฯ เป็นกลุ่มชาวเงินแคะ และเป็นกลุ่มคนที่สร้างสวนยางพาราในภาคใต้ ภายหลังจากที่พระยารัษฎานุประดิษฐ์ (คอซิมบี๊) เจ้าเมืองตรังได้เดินทางไปรัฐฟลอริดาของมลายุ เพื่อศึกษาการเพาะปลูกยางพาราที่รัฐบาลอังกฤษได้แพร่พันธ์อย่างให้เอกชนนำไปทดลองทำสวนยางพาราเป็นธุรกิจเป็นครั้งแรกในบริเวณ รัฐฟลอริดา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๑ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ รัฐบาลไทยได้ประสานกับรัฐบาลอังกฤษเพื่อขอแบ่งเมล็ดพันธ์ยางพาราซึ่งเป็นพันธ์พืชที่รัฐบาลอังกฤษหวงแหนมาก แต่ก็เจียดแบ่งมาให้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๔ เพื่อทดลองปลูกในแปลงเพาะชำของเจ้าเมืองตรังที่อำเภอกันตัง ซึ่งกลุ่มผู้สร้างสวนยางพาราในภาคใต้คือ กลุ่มเงินแคะที่สร้างทางรถไฟสายใต้ คนจีนกลุ่มนี้เคยอาศัยในสวนยางพาราในบริเวณชายแดนไทยในเขตอำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา อำเภอเบตง จังหวัดยะลา อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาสมาก่อน

ภายหลังจากที่สร้างทางรถไฟเสร็จในปีพ.ศ. ๒๔๕๘ ชาวจีนแคะและจีนฮกจิง ซึ่งเคยเป็นลูกจ้างทำสวนยางพาราในรัฐฟลอริดาของมลายุ ได้เข้ามาจับจองบุกเบิกทำสวนยางพาราสองฝั่งรางรถไฟในเขตอำเภอทุ่งสงและอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช และค่อยขยายไปทั่ว คนจีนเหล่านี้ได้ก่อตั้งขึ้นเป็นชุมชนตามบริเวณริมทางรถไฟ เช่น บ้านล้อง บ้านห่านพอ บ้านจันดี

เขาคูนย์พ้องจากหมอก พ.ศ. ๒๕๕๒

แล้วจึงปลูกยางพารา ภายหลังจากชาวบ้านได้เรียนรู้จาก ชาวจีนที่อพยพโยกย้ายเข้ามาตั้งหลักแหล่งบริเวณนี้ ซึ่งจะปลูกเป็นแถวเว้นระยะห่างระหว่างต้นมีการกำจัด วัชพืชและใช้พื้นที่เพาะปลูกกว้างขวาง...

อย่างไรก็ตาม บริเวณสถานีรถไฟทานพอ และ จันตี อำเภอฉวาง ได้กลายเป็นศูนย์กลางทางการค้า และการดำเนินธุรกิจ ทั้งเปิดชุมชนออกสู่โลกภายนอก อย่างกว้างขวางสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ประการสุดท้าย ปัจจุบันภายนอกในการขยายตัวของชุมชนไม้เรียง ซึ่งประสงค์ รณรงค์ กล่าวไว้ คือ วาดภัยเมื่อ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๐๕ ที่มีผลกระทบต่อ ชุมชนจนชาวบ้านแทบสิ้นเนื้อประดาตัวและเกิดการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการสนับสนุน จากปัจจัยภายนอกที่เข้ามาช่วยเหลือจนมีอิทธิพลกำหนด การตัดสินใจเลือกการฟื้นฟูและการพัฒนา รวมทั้ง วิถีชีวิต และนับจากนั้นไม้เรียงก้าวสู่การปลูกพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งมียางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญ

วาดภัยที่เกิดจากพายุโซนร้อน "เอเรียต" ได้ถล่มตัวขึ้นที่แหลมตะลุมพุก ด้วยความเร็วสูงถึง

๔๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง ระดับน้ำสูง ๕ เมตร คืบสูง ๖๐.๘ เมตร ได้ทำลายบ้านเรือน เรือกสวนไร่นา ของประชาชนในหลายอำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานีเสียหายครั้งยิ่งใหญ่เป็นปัจจัย ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนไม้เรียงเช่นกัน กล่าวคือ วาดภัย ครั้งนี้เป็นภาวะวิกฤตซ้ำซ้อนอันเนื่องมาจากภัยที่เอกลชน ได้ล้มปทานตัดไม้ใหญ่หมดเหลือแต่ไม้เล็ก ๆ ที่ก้ำกึ่ง อยู่ในสภาพพื้นดินป่าต้องมาพบบวาดภัยที่ทำลายป่าไม้ที่ เหลืออยู่ บ้านเรือนประชาชน เรือกสวนไร่นา ต้นไม้ ลำธาร สวนยางพารา ของชาวบ้านถูกโค่นล้มเสียหาย ชาวบ้านแทบสิ้นเนื้อประดาตัว องค์การสวนยางจึงเข้ามามีบทบาทในการช่วยแก้ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ แก่ชาวบ้านจนทุเลาความเดือดร้อนไปได้ระดับหนึ่ง หลังจากนั้นรัฐก็เข้าไปพัฒนาตามแผน

อย่างไรก็ตามวาดภัยเมื่อปี ๒๕๐๕ เป็นเหตุ ให้ประชาชนตำบลไม้เรียงได้พลิกผันชีวิตตนเองอย่างรวดเร็ว เมื่อชาวบ้านไม้เรียงขึ้นไปทำสวนยางพารา บนเขาสุณย์และทุตพบแร่วุลแฟรมโดยบังเอิญเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ มีผลให้ชุมชนไม้เรียงเปลี่ยนวิถีชีวิตจาก เกษตรกรไปเป็นชาวเหมืองแร่เกือบจนถึง ๑๐ ปี กล่าว ได้ว่าการทุตแร่ของชาวบ้านส่งผลดีด้านเศรษฐกิจแก่

ชุมชนไม้เรียงจึง
อำเภอฉวางที่ไม่
และบนเขาสุณย์
ระมิล นานากุล
จากนี้การทุตแร่
ถึเสียฐานะเป็น
เศรษฐกิจมากร
ก็มีโอกาสได้สร
ปัจจุบัน แม็กอ
เมื่อปี พ.ศ.
ส่วนใหญ่ต่างม
เกษตรกรรม ก
ทำแร่และมีความ
กอยู่บ้างก็จะลง
อำเภอใกล้เคียง
ตลอดจนอำเภอ
จังหวัดสงขลา

ชุมชนไม้เรียงจึงเป็นถิ่นที่แห่งยุคทองทางเศรษฐกิจของอำเภอฉวางที่ในแต่ละวันมีเงินหมุนเวียนในตลาดหนอพและบนเขาศูนย์กว่า ๑๐ ล้านบาท (อร่าม งามประดิษฐ์ รมิล นานากุล ชูศักดิ์ แซ่ลิ้ม ให้สัมภาษณ์) นอกจากนี้การบูตแร่ยังส่งผลให้ชาวบ้านที่โชคดีจำนวนมากเปลี่ยนฐานะเป็นเศรษฐีใหม่ ส่วนผู้ที่เคยมีปัญหาด้านเศรษฐกิจมาก่อน แต่รู้จักกอดทนเก็บหอมรอมริบไว้ก็มีโอกาสได้สร้างฐานะตนเองจนมีความเป็นอยู่ที่ดีถึงปัจจุบัน แม้กองทัพภาคที่ ๔ สั่งปิดเขาศูนย์อย่างถาวรเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ไปแล้วก็ตาม ชาวไม้เรียงส่วนใหญ่ต่างมุ่งหน้าหันมาประกอบอาชีพดั้งเดิมคือเกษตรกรรม กลุ่มคนมีฐานะทางเศรษฐกิจดีจากผลการทำแร่และมีความรู้หรือประสบการณ์ในการทำธุรกิจอยู่บ้างก็จะลงทุนทำธุรกิจส่วนตัวในตลาดหนอพหรืออำเภอใกล้เคียง รวมทั้งอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา ตลอดจนอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดสงขลา

หลังจากที่ชาวชุมชนไม้เรียงหันเหไปใช้ชีวิตอยู่บนเขาศูนย์จนกระทั่งกองทัพภาคที่ ๔ สั่งปิดเขาศูนย์อย่างถาวรภายใต้นโยบายได้ร่มเย็นซึ่งมีผลโศกหาญลีลาหน้ ตำรวจตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ ๔ ในสมัยนั้น ชาวไม้เรียงก็กลับมาฝากชีวิตไว้กับอาชีพดั้งเดิม คือการทำสวนยางพารา

พ.ศ. ๒๕๒๖ นับเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลง เมื่อประยงค์ วรรณคดี ปราชญ์ของชุมชนซึ่งเป็นเกษตรชาวสวนยางพาราผู้ซึ่งให้ภูมิปัญญานำเกษตรกรต่อสู้กับปัญหาราคายางที่ผันผวนจนเกษตรกรขาดความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพหลักที่ไม่สามารถให้ความมั่นคงแก่ชีวิตเกษตรกรได้ ตราบดีที่นายทุนเป็นผู้กำหนดราคายางพาราทั้ง ๆ ที่ควรจะเป็นบทบาทของเกษตรกรในการกำหนดราคาหรือต่อรองราคาได้บ้าง ประยงค์ วรรณคดี ใช้วิธีการแก้ปัญหาด้วยภูมิปัญญาของชุมชนโดยไม่พึ่งพาทหารัฐ จนสามารถปรับปรุงคุณภาพยางพารา

ตลาดหนอพปัจจุบัน (เงียบเหงาแต่ไม่เดียวดาย)

ได้ตามมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาด ยางพาราของ ตำบลไม้เรียงเป็นยางคุณภาพดีที่ตลาดยินดีจ่ายให้ใน ราคาที่สูงกว่าราคาปกติถึงกิโลกรัมละ ๒-๓ บาท

การสร้างประสบการณ์ให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ และคิดแก้ปัญหาโดยเกษตรกรเองอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งกระบวนการผลิต การแปรรูป และการตลาด ซึ่งกลุ่มเกษตรกรได้สรุปกระบวนการทั้งหมดออกมาเป็น แผนแม่บท การพัฒนายางพาราไทย เสนอต่อรัฐบาล

ตามความเห็นของเกษตรกรที่ต่างเห็นคุณค่า ของการเรียนรู้ว่าคือแนวทางการพัฒนาที่ดีที่สุดจึงเป็นที่มาของ ศูนย์การศึกษาและพัฒนาชุมชนไม้เรียง และสภาผู้นำชุมชนไม้เรียง ที่เปิดเวทีให้มีการพูดคุย พบปะปรึกษาหารือ ระดมความคิดเห็นในการพัฒนาชุมชน จนเกิดโครงการต่าง ๆ ที่นำมารวบรวมจัดทำเป็น แผนแม่บทชุมชนไม้เรียง ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) ซึ่งประกอบด้วย **แผนพัฒนาการศึกษา แผนพัฒนา ด้านเกษตรกรรมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้าน สาธารณสุขการพัฒนาด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม** ที่ผ่านการวิเคราะห์โดยสภาผู้นำชุมชนและผลักดันสู่การ ปฏิบัติเพื่อพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนที่เปิดโอกาสให้ ชาวบ้านในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนที่มุ่งให้สมาชิก ได้เรียนรู้และเข้าใจก่อนการปฏิบัติหรือทำกิจกรรม โดย เน้นให้เรียนรู้เรื่องของตนเองและครอบครัวแล้ววิเคราะห์ สังเคราะห์ร่วมกันเพื่อกำหนดเป็นทิศทางในการพัฒนา ตนเอง ภายใต้การบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรกร ไม้เรียง ซึ่งทุกกิจกรรมจะเน้น ให้มีรูปแบบดังนี้

๑. การพัฒนาคนให้คนพัฒนางาน ประสาน ความร่วมมือ พี่พาคอยช่วยกันและกัน
๒. การเรียนรู้ ให้ทุกคนรู้จักคิด รู้จักวางแผน ก่อนจะลงทุนทำอะไรต้องเข้าใจชัด
๓. การมองตลาดใกล้ตัวในชุมชน เพื่อสร้าง

ศูนย์การศึกษาและพัฒนาชุมชนไม้เรียง

ความร่วมมือ เป็นเครือข่าย ชื้อขายแลกเปลี่ยนกัน เพื่อสร้างสรรคชุมชนให้มีเศรษฐกิจที่มั่นคง ยั่งยืนใน อนาคต

๔. การผลิตในสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตเพื่อ ตอบสนองความต้องการของชุมชน

๕. การผลิตที่สอดคล้องกับการวางแผนการผลิต การแปรรูป ต้นทุน การลงทุน วัสดุุดิบและการตลาด

ผลที่เกิดจากการมีเวทีการเรียนรู้ สู่การวางแผน และการปฏิบัติตามแผนตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๒๗ ที่เริ่ม ด้วยจำนวนสมาชิกเพียง ๓๗ ครอบครัว จนมีสมาชิก เพิ่มขึ้นเป็น ๑,๒๘๒ ครอบครัว หรือเกือบทั้งตำบล เมื่อสิ้นสุดแผน และภายหลังการสรุปบทเรียนจากแผน แม่บทชุมชนไม้เรียงฉบับที่ ๑ แล้วชุมชนได้ร่วมกันจัดทำแผนแม่บทชุมชนไม้เรียงฉบับที่ ๒ เพื่อให้ปฏิบัติ อย่างต่อเนื่อง โดยมีจุดเน้น ๘ แผนด้วยกันคือ **แผน พัฒนาการเกษตรยั่งยืน แผนการจัดการผลผลิต แผน พัฒนาทุน แผนพัฒนาสวัสดิการ แผนพัฒนาระบบ เศรษฐกิจ/วิสาหกิจชุมชน แผนพัฒนาสุขภาพชุมชน แผนพัฒนาการท่องเที่ยว และแผนพัฒนาการเรียนรู้ และพัฒนาจิตใจ**

จากประสบการณ์การจัดทำแผนแม่บทชุมชนที่ เกิดขึ้นโดยชุมชน และปฏิบัติโดยชุมชน ชุมชนไม้เรียง

จึงสรุปประก

๕ ยุทธศาส

๑.

๒.

๓.

๔.

๕.

องค์การที่มีใน

การ

วิธีคิดให้ชุมชน

พัฒนาอาชีพ

ที่แตกต่างกัน

เกือบทุกตำบล

ชาวไม้เรียงมี

เวลาเพียง ๒

ผู้นำชุมชนที่ใ

ยั่งยืนจนได้รับ

เข้มแข็งในระ

โดยมูลนิธิธรร

รณรงค์ เป็น

สภาผู้นำชุม

ตำบล

คุณภาพ มี

กล่าวว่า เขา

ประเทศเมื่อ ๑

พื้นที่รายยังมี

และหมู่ที่ ๑๐

ปัจจุบัน ด้วย

ชาวไม้เรียงจึง

คำขวัญของชุม

จึงสรุปประกาศเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชนไม้เรียง
๕ ยุทธศาสตร์ คือ

๑. ยุทธศาสตร์การเรียนรู้
๒. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว
๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากร
๔. ยุทธศาสตร์การดูแลสุขภาพและพัฒนาจิตใจ
๕. ยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรที่มีในชุมชน

การแก้ปัญหาการประกอบอาชีพ การปลูกฝัง
วิธีคิดให้ชุมชนไม้เรียงสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยการ
พัฒนาอาชีพหลักให้มั่นคง และสร้างอาชีพเสริมรายได้
ที่แตกต่างกันไปทั้ง ๑๐ หมู่บ้าน เพื่อให้เกิดสังคม
เกื้อกูลและช่วยเหลือ และมีความเข้มพันธักันดี ทำให้
ชาวไม้เรียงมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นชุมชนเข้มแข็งได้เพียง
เวลาเพียง ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๒๖ - ๒๕๔๖) โดยมี
ผู้นำชุมชนที่ได้ภูมิปัญญาในการสร้างกลไกการพัฒนาที่
ยั่งยืนจนได้รับการยอมรับให้เป็นต้นแบบการพัฒนาชุมชน
เข้มแข็งในระดับประเทศที่เล็งลึกไปถึงระดับอาเซียน
โดยมูลนิธิรามอน แมกไซไซ ได้คัดเลือกให้ คุณประยงค์
ทองรงค์ เป็นผู้นำชุมชนดีเด่น ที่ได้รับรางวัลแมกไซไซ
สาขาผู้นำชุมชน ประจำปี ๒๕๔๗

ตำบลไม้เรียงเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรบุคคลที่มี
คุณภาพ มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่ามหาศาล
กล่าวว่า เขาขุนยี่เป็นแหล่งแร่พลูมแหล่งใหญ่ของ
ประเทศเมื่อ ๓๐ กว่าปีที่ผ่านมานั้น นอกจากนั้นในระดับ
ที่ราบยังมีแหล่งแร่บิซมิทในพื้นที่หมู่ที่ ๔ หมู่ที่ ๔
และหมู่ที่ ๑๐ ซึ่งมีการสัมปทานทำเหมืองแร่อยู่ใน
ปัจจุบัน ด้วยความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ
ของไม้เรียงจึงนำลักษณะเด่นของชุมชนมาเรียบเรียงเป็น
คำขวัญของชุมชนว่า

ร่วมเจ้าเขาขุนยี่ พลูมพรมเลอล้ำ ยี่บิซมิทแน่นหนา
ยางพาราดีเด่น เยือกเย็นหัวใจ สุขฤทัยชั่วกัลป์

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙ ชุมชนไม้เรียงได้
กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชนไว้ดังนี้

**"ประชาชนอยู่ดีกินดี มีคุณธรรม มีคุณภาพ
พร้อมดำรงไว้ซึ่ง**

**เอกลักษณ์ของความเป็นชนบทสังคมเอื้ออาทร
องค์กรชุมชนเข้มแข็ง**

**เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีอาชีพมั่นคง
เกษตรกรรมยั่งยืน**

ภายใต้เศรษฐกิจพอเพียง และสิ่งแวดล้อมสมดุล"

๙

